

Statenbrief

Datum

18 februari 2020

Zaaknummer

2020-001786

Inlichtingen

Provincieloket

026 359 99 99

Blad

1 van 8

Onderwerp

Strategische agenda biomassa

Portefeuillehouder

Jan van der Meer

Ambitie en thema

Ambitie 2 Duurzaam

Programma Energietransitie

Doel van deze brief

Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:
de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen
(informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

Wij overleggen met onze partners zoals gemeenten, waterschappen en bedrijven over biomassa als energiedrager en ontplooiën initiatieven met de volgende uitgangspunten:

1. Wij streven slimme benutting na van betrouwbare biomassa in Gelderland uit reststromen. Reststromen uit hout, mest, voedselproductie, slib en groente, fruit en tuinafval (GFT).
2. Wij richten ons op de match tussen het aanbod van Gelderse biomassa en verwerking daarvan binnen Gelderland. We stimuleren hoogwaardige inzet van hout in de bouw als onderdeel van een circulaire economie. Nieuwe aanplant van bos voor houtbouw kan tegelijkertijd als bijvangst de reststroom van hout vergroten.
3. Wij onderschrijven dat de vergunde en SDE (Stimuleringsregeling Duurzame Energie) beschikte biomassa-activiteiten een goede maar beperkte- bijdrage leveren aan de overschakeling naar duurzame energie. Wij gaan waar nodig met betrokkenen -zoals

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum

18 februari 2020

Zaaknummer

2020-001786

Blad

2 van 8

bedrijven- overleggen zodat zij de best beschikbare technieken toepassen en waar nodig bovenwettelijke voorzieningen treffen om ongewenste effecten te voorkomen. Daar waar dit kan leggen wij dit in vergunningen vast. We spannen ons in om dit ook te doen voor bedrijven met een gemeentelijke vergunning.

4. Wij richten ons specifiek op innovaties rond biomassa-activiteiten met buitengewone potenties of effecten zoals:
 - Het stapsgewijs verduurzamen van warmtenetten. Geothermie is (voor zover we nu weten) uiteindelijk het eindstation bij hoge temperatuur warmtenetten. De huidige biomassacentrales hebben dan een bescheiden rol voor levering van warmte op piekmomenten in hartje winter en voor de netbalans.
 - Biogas is nodig voor hoogwaardige warmte in de industrie en het (goederen)transport.
 - Het vergisten en verwaarden van mest bij boerenbedrijven met koeien en eigen land, als onderdeel van een kringloop en precisielandbouw. Verwaarden betekent in deze context: de kwaliteit van het product dat uit mest gemaakt wordt zo verbeteren dat het goed is voor de vruchtbaarheid van de bodem. Die technologie hiervoor kan nog verder ontwikkeld worden.
 - Industriële bedrijven met slibproductie en de verwerkers van groente, fruit en tuinafval (GFT);
 - De plussen en minnen van de particuliere houtstook waarbij we streven naar verantwoord stoken met een hoger rendement en minder uitstoot. Hierbij sluiten wij aan op de afspraken in het Schone Lucht Akkoord.
5. Wij blijven in gesprek met het Rijk over de instrumenten zoals subsidieregelingen en wet- en regelgeving om deze beter af te stemmen op onze situatie en ambities. Daarnaast blijven wij met alle overheden in gesprek om aanvullend te werken, wij zijn samen één overheid.

2 Aanleiding

Voor u ligt de **Strategische Agenda 'biomassa als energiedrager'**. We halen energie uit reststromen van hout, uit mest, reststromen uit de voedselproductie, uit slib en uit GFT. We zien nu al dat de hoeveelheid biomassa begrensd is. Biomassa is in de eerste plaats belangrijk voor de kwaliteit van onze bodem en is daarmee de basis voor voedselproductie en biodiversiteit. Laagwaardige inzet van biomassa als energiedrager kan dus alleen

Datum

18 februari 2020

Zaaknummer

2020-001786

Blad

3 van 8

verantwoord als het deze kwaliteiten niet aantast en we een gezonde leefomgeving kunnen waarborgen. Hier hebben wij ook een rol en ambitie.

We hebben u toegezegd een Strategische Agenda op te stellen voor biomassa als energiedrager, mede naar aanleiding van maatschappelijke onrust rond de toepassing van houtige biomassa. Voor alle vormen van biomassa is veel maatschappelijke aandacht. Daarom is het van belang dat we onze visie hierop concreet formuleren. Voor ons is de context de volgende:

- We streven naar een circulaire economie waarin schaarse biomassa zo hoogwaardig mogelijk wordt benut. Grondstoffen, fossiel én groen, blijven zo lang mogelijk in gebruik. We willen een afvalloze provincie zijn. Vanuit ons doel voor een circulaire economie stimuleren wij innovatieve bedrijven die producten van biomassa maken (*biobased economy*). Zo kan biomassa (bv. vezels en oliën) gebruikt worden als een groene grondstof voor bio-plastics, chemicaliën, cosmetica en medicijnen. Reststromen in dit proces van hergebruik worden dan nog vaak gebruikt om energie van te maken. Dit draagt bij aan het verdienmodel en haalbaarheid van het biobased product.
- We zitten midden in de energietransitie. We schakelen over naar duurzame energie. We nemen afscheid van aardgas, steenkool en aardolie. We gebruiken en zoeken naar hernieuwbare energiebronnen, één daarvan is biomassa. Energie hiervan kan op het gas- of op een warmtenet worden aangesloten. In deze fase van energietransitie speelt de inzet van biomassa een bescheiden maar noodzakelijke rol, vooral als vervanging van aardgas. Voor de productie van elektriciteit wordt vooral ingezet op zon en wind.
- Met biomassa maken bedrijven nu vooral biogas, groengas (gas dat opgewaardeerd is tot kwaliteit van aardgas) en hoogwaardige warmte. (> 100 °C). Onze voorwaarde is dat de biomassa uit een betrouwbare bron komt en een rest- of afvalstroom is, die (nog) niet is te vermijden. Op middellange termijn in een vergroende economie verwachten we dat er van de biomassa toch nog een reststroom over blijft die voor bio-energie kan worden ingezet.

3 Bestaand beleid c.q. kader

De huidige wet- en regelgeving en de omgevingsvisie zijn nu ons referentiekader voor ons handelen. Er is nog geen sprake van een ‘strategisch kader’. Dit zien wij ook bij onze partners. Het Rijk werkt bijvoorbeeld aan een integraal duurzaamheidskader. En zoals u ook in uw vragen en agenda (vb uw ronde tafel van 4 maart 2020) laat blijken, is het benutten van biomassa voor duurzame energie nog een relatief nieuw thema. Niet alles is bekend, er komen innovaties op de markt en de discussie is levendig. Met elkaar zoeken we naar een goede manier om alle belangen en aspecten af te wegen. Daar geven wij met dit voorstel onze richting aan.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Met de 5 voorgestelde strategische uitgangspunten geven we in deze Agenda richting aan ons handelen voor het thema biomassa als energiedrager.

Vooraf: De provincies spelen een kleine rol bij biomassa. Voor bedrijven en inwoners zijn we samen met Rijk en gemeenten één overheid. Vanuit deze context is de Agenda opgesteld. Bij de uitvoering zal iedere verantwoordelijke overheid haar rol hebben.

De overwegingen zetten we per uitgangspunt op een rij:

Slim benutten van betrouwbare reststromen

Met dit uitgangspunt geven wij richting in het dilemma: ‘telen’ en “creëren” wij biomassa of benutten wij biomassa alleen als we ervan overtuigd zijn dat het over betrouwbaar restmateriaal gaat. Voor dit laatste kiezen wij. Restmateriaal dat geen hoogwaardige toepassing meer heeft. Het benutten voor energie mag niet ten koste gaan van biodiversiteit, bodemkwaliteit noch voedselproductie.

Hout zorgt voor CO2 opslag. Verantwoorde bosbouw en houtoogst voor meubels en voor de bouw van woningen leveren een bijdrage aan een circulaire en duurzame samenleving. Het cascade principe geldt. Wij willen dat er uitsluitend resthout wordt gebruikt voor

Datum

18 februari 2020

Zaaknummer

2020-001786

Blad

5 van 8

energiedoelinden als er geen hoogwaardigere functies zijn. Nog dit jaar stellen wij samen met bosbeheerders het nieuwe bomen- en bosbeleid op. Het gesprek zal dan ook gaan over het verantwoord gebruik van resthout.

Voor de co-vergisting geldt hetzelfde. Het bijmengen mag alleen met restproducten die niet meer als voedsel voor mens of voor dier kunnen worden gebruikt. Ook worden er geen gewassen speciaal voor het bijmengen geteeld: voedselproductie gaat altijd voor.

Match van vraag en aanbod in Gelderland

Hiermee geven we richting in het dilemma of we ons richten op het stimuleren van de Gelderse kringloop of dat we het toelaatbaar achten om onbelemmerd groen gas en warmte te produceren. Dat laatste gaat over de vrije markt-gedachte, over de invoer van gecertificeerde pellets uit bijvoorbeeld Noord-Amerika en de Baltische Staten. Dat laatste is niet wat wij voorstaan.

Gelderland beschikt immers als provincie met bossen, boeren & voedingsmiddelenindustrie, bedrijven en 2 miljoen inwoners over een aanzienlijke hoeveelheid biomassa. Ook heeft Gelderland al veel bedrijven die de diverse stromen biomassa op meerdere manieren verwerken.

Wij focussen op het Gelderse aanbod en accepteren dat bedrijven biomassa vanuit buurprovincies en de grensstreek aanvoeren, zoals zij dat ook van ons invoeren.

Terzijde: In Gelderland hebben we geen kolencentrale (laatste was in Nijmegen) meer waar pellets worden bijgestookt. In Gelderland produceren we geen ethanol voor de diesel en benzine die we tanken in onze auto's. Ook kunstmest en veevoer (soja) komt van buiten de provincie naar ons toe.

Wij bevestigen met dit 2^e uitgangspunt dat biomassa een bescheiden aandeel heeft in de energietransitie. Het gaat nu om 60 tot 70% van het aandeel van 7% duurzame energie in Gelderland. Dit aandeel wordt de komende jaren lager zodra de andere hernieuwbare energiebronnen zoals zon, wind en geothermie gaan toenemen.

Vergunningen en beschikbare technieken

Met het 3e uitgangspunt geven we richting in het dilemma hoe we omgaan met vergunde en SDE beschikte activiteiten, bijvoorbeeld omdat in een aantal gevallen overlast wordt ervaren.

Over de bedrijfsmatige houtstook worden vanuit verschillende invalshoeken veel argumenten uitgewisseld over wat er ingaat en wat eruit komt. We zien dat het volledig potentieel van

Datum

18 februari 2020

Zaaknummer

2020-001786

Blad

6 van 8

verantwoord resthout uit Gelderland is benut met biomassacentrales die over de benodigde toestemming beschikken zoals vergunning en SDE beschikking. Met ons streven naar een Gelderse kringloop willen we dus niet verder uitbreiden dan deze bedrijven. We willen stimuleren dat de best beschikbare technieken worden toegepast en bovenwettelijke maatregelen worden toegepast waar dit kan. Dat kan bijdragen aan verminderen van overlast en bijdragen aan andere provinciale doelen.

Niet willen uitbreiden geldt ook voor het aantal installaties, dat in Gelderland de co-vergisting van mest uit boerenbedrijven zonder eigen grond verzorgen. Gelderland heeft 5 mestvergisters die ongeveer 10% van de mest vergisten, samen met een aanzienlijk deel van de reststroom uit de Gelderse voedselindustrie. Het is belangrijk dat deze bedrijven blijven vernieuwen. Hiermee kunnen we het gebruik van kunstmest verminderen.

Innovaties rond biomassa-activiteiten met buitengewone potenties of effecten

Met dit uitgangspunt beogen wij richting te geven aan ons handelen. Waar ligt onze focus als het gaat om het zelf stimuleren en initiëren en hoe haken wij aan op initiatieven van partners. Wij zien 4 thema's.

- De huidige biomassacentrales hebben in de toekomst nog een bescheiden rol als piekvoorziening bij warmtenetten en voor de balans in het elektriciteitsnet op de momenten dat er geen zon en wind is. In de industrie is de hoogwaardige warmte uit biogas van de vergisting belangrijk bij het uitfaseren van Gronings gas. Biogas is ook geschikt voor het (zware) transport van goederen of als alternatief voor het Gronings gas in historische kernen die moeilijk op een andere manier zijn te verduurzamen;
- De mest van de koeien bij boerenbedrijven met eigen grond kan in monomestvergisting, (mono: mest wordt dus niet bijgemengd) energie leveren. Deze vorm van vergisting wordt in Gelderland nog niet toegepast. We zoeken met potentiële initiatiefnemers uit de sector naar mogelijkheden voor deze vorm van mestvergisting en verwaarding op kleinere schaal direct op bedrijfsniveau. Eventueel met een netwerk-constructie waarbij enkele bedrijven samen op lokaal niveau worden gebundeld om bijvoorbeeld de industrie te voorzien van biogas. Maar we weten dat de agrarische sector geconfronteerd wordt met veel ontwikkelingen. Met de wijze waarop zij grond bewerken om voedsel te produceren, rond de vervanging van kunstmest, met stikstofreductie, met natuurinclusief en circulair werken. Zelfs met ondermijning. Daar komt nu mestvergisting en mestverwerking tot kunstmestvervanger bij. Wij zijn van

Datum

18 februari 2020

Zaaknummer

2020-001786

Blad

7 van 8

plan om in de koersnotitie landbouw hier verder op in te gaan en het in samenhang op tafel te brengen (keukentafelgesprekken).

- De Gelderse Waterschappen verwerken het huishoudelijk slib voor bijna 100% via vergisting. Bij de industrie is hier nog iets te winnen. Het industriële afvalwater wordt deels nog door beluchting gezuiverd en niet vergist. In Gelderland wordt 30% van het GFT vergist. Ook dit aandeel mag omhoog. Wij streven ernaar dat de grotere bedrijven en instellingen hun groente, fruit en tuinafval ook inbrengen bij de compostering.
- Zoals wij met de ondertekening van het Schone Lucht Akkoord hebben verklaard zetten wij ons samen met gemeenten en Rijk in voor de aanpak van particuliere houtstook, de open haarden en oudere houtkachels. De aanpak bestaat uit gedragsbeïnvloeding, bewustwording (stookalert), techniek-proeven en de verhoging van het rendement. De directe impact op gezondheid is een belangrijke drijfveer om hieraan deel te nemen.

Wij zetten ook ons huidige beleid voort: wij ondersteunen vanuit onze energiefondsen bij Oost NL energieprojecten en innovatie, we communiceren actief over biomassa en zijn in overleg met de branche of individuele bedrijven. Wij zijn vergunningverlener en lobbyen vanuit deze rol ook voor regelgeving voor kleinere installaties.

Subsidies en Rijksregelingen

Met het 5e uitgangspunt geven we richting aan het gesprek met het Rijk. Wij constateren dat subsidieregelingen niet altijd inspelen op innovaties bij bestaande bedrijven. Wij willen bijvoorbeeld de SDE (stimulering duurzame energie) in beeld krijgen voor mono-vermesting. Dit is een dure maatregel en Gelderland heeft veel grondgebonden familiebedrijven met koeien.

We zijn het erover eens dat overheden aanvullend zijn en samen optrekken in het vinden van oplossingen.

In de **bijlage Strategische Agenda Biomassa als energiedrager** staan posters waarin we per type biomassa dieper ingaan op de context van onze uitgangspunten en punten van afweging.

Datum

18 februari 2020

Zaaknummer

2020-001786

Blad

8 van 8

5 Financiële consequenties

Geen.

6 Proces en evaluatie

Wij gaan de Strategische Agenda Biomassa als energiedrager concreet oppakken. Daar waar nodig komen wij bij u terug. Bijvoorbeeld bij budgetvragen of juridische instrumenten. Over mest komt meer in de nog te ontwikkelen koersnotitie landbouw.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning

Pieter Hilhorst - secretaris

Bijlagen:

Visuele toelichting bij Strategische Agenda Biomassa als energiedrager